

İltica Krizinden Katma Değer Üretmek, ARÖMER Projelerinden Bir Örnek

İBRAHİM HELALŞAH

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi,

Arapça Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türkiye

Istanbul 29 Mayıs University,

International Arabic Center For Education Implementation and Research, Türkiye

ihelalsah@29mayis.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-1076-3741>

Öz

Türkiye, içinde bulunduğu jeopolitik bağlamın gereği olarak çok sayıda meydan okuma ile karşı karşıya kalabilmektedir. Kanaatimizce bu meydan okumaların başında Türkiye'ye akın eden mülteci nüfusunun en az zarar-en büyük yarar ilkesiyle Türk toplumuna entegre edilmesi hususu gelmektedir. Bu toplum dostu entegrasyonunun gerçekleşmesi için çok sayıda sosyal sorumluluk projesinin uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren 29 Mayıs Arapça Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ARÖMER'in Suriyeli ve yabancı uyruklu vasıflı göçmen ve mültecilerin Türk ekonomisine olan katkılarının artırılması için iki farklı sosyal sorumluluk projesi olmuştur. Bu projelerin ilki, Mayıs 2013 – Kasım 2016 Tarihleri arasında dört defa uygulanmış olan Arapça Öğretmenleri Haydi Türkiye'ye (AHT) projesi, ikincisi ise, 15 Ekim 2013 – 4 Nisan 2014 tarihleri arasında Siirt'te uygulanmış olan Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları (AKTAK) projesidir. Bu yazıda AKTAK projesi amaçları ve sonuçları bağlamında tanıtılmaya çalışılacaktır. Bu projenin amacı, Türkiye'ye sığınmış Suriyeli mülteciler arasından Arapça'yı öğretebilecek yeterlikte olanları tespit etmek ve bu öğreticilerden, Arap kökenli Türk vatandaşlarına Arapça okuma-yazma becerilerini geliştirecekleri eğitim faaliyetinde yararlanmaktır. AKTAK projesi, Arapça öğretimi konusunda vasıflı olan bir grup Suriyeli mülteciyi tüketici olmaktan çıkarıp üretici bireyler haline dönüştürürken, aynı zamanda Arap kökenli Türklerin Arapça okuma-yazma becerileri kazanmalarını ve böylece Arapçayı sadece kişisel hayatlarında değil, iş hayatında da kullanarak ekonomik bir değer elde etmelerini sağlamaktadır. Bu yazıda koordinatörlüğünü bizzat üstlendiğimiz AKTAK projesinin amacı, eylem planı, aşamaları, uygulanan eğitim programının detayları ve özgün yönleri, projeye katılan kursiyer profili ve bu kursiyerlerin proje ile ilgili geri bildirimlerine yer verilmiş, projenin sonuçları ve sunduğu katkı değerlendirilmiş, benzer projeler için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: AKTAK Projesi, Sosyal Sorumluluk Projesi, Suriyeli Mülteciler, Mülteci Entegrasyonu.

Creating Added Value from the Refugee Crisis, An Example from ARÖMER Projects Abstract

Due to its geopolitical context, Turkey may face many challenges. In our opinion, at the forefront of these challenges is the integration of the refugee population masses who flocked to Turkey into Turkish society with the principle of least harm and greatest benefit. In order for this community-friendly integration to take place, many social responsibility projects need to be implemented. In this context, ARÖMER, the 29 May Arabic Center for Education Implementation and Research operating under Istanbul 29 Mayıs University, has had two different social responsibility projects to increase the contribution of Syrian refugees and qualified immigrants to the Turkish economy. The first of these projects is the Arabic Teachers Come to Turkey AHT project which was implemented four times between May 2013 and November 2016, the second is the Arabic Courses for Turks of Arab Origin AKTAK project which held in Siirt between 15 October 2013 and 4 April 2014. In this article, we tried to shed light on our AKTAK project. This project identifies those who can teach Arabic well among the Syrian refugees who have taken refuge in Turkey and enables them to teach Arabic literacy skills to Turkish citizens of Arab origin. The AKTAK project not only transforms a group of qualified Syrian refugees from consumers into productive individuals, but also enables Turks of Arab origin to have Arabic literacy skills and thus to gain an economic value by using the Arabic they learned from their parents not only at home but also in business life. In this article, we have included the purpose, action plan, stages, the details of the training program implemented, the added value and original aspects of the project, the profile of the trainees participating in the project, and the feedback of these trainees about the project, which we are the coordinator of the AKTAK project.

Keywords: AKTAK Project, Social Responsibility Project, Syrian Refugees, Refugee Integration.

Giriş

Farklı sebeplerden dolayı insanların ana vatanlarını terk edip başka yerlerde yeni bir hayat kurmak üzere göç ve iltica etmesi, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Yeni hayat kurma hedefi, göç etmeye mecbur bırakılan insanları daha çalışkan ve mücadeleci bireyler haline getirebilmektedir. Dünyada bir çok büyük mucit, siyasetçi, akademisyen, sporcu, sanatçı ve alanında çok başarılı olan insan aslında geçmişinde bir göçmen veya göçmen bir ailenin çocuğu idi. 2000 yılından 2021 yılına kadar uzanan zaman diliminde kimya, tıp ve fizik alanlarında Nobel Ödüllerini kazanan Amerikalıların yüzde 38'inin Amerikanın sınırları dışında doğmuş olan göçmenlerden oluşması¹ bu bağlamda dikkat çekici bir husustur. Ayrıca 60'ların başından itibaren Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerine göç etmeye başlayan Türk vatandaşlarının ev sahibi ülkelerde kurdukları iş yerlerinin, 2006 yılının verilerine göre Avrupa Birliğinin GSYİH'nın yüzde

¹ Stuart Anderson, "Immigrants Keep Winning Nobel Prizes", <https://www.forbes.com/sites/stuartanderson/2021/10/07/immigrants-keep-winning-nobel-prizes/?sh=ea2f1b4121a8> (18.01.2022)

0.75 oranına denk gelen 80.7 milyar euro hacmindeki katkısı², göçmenlerin yeni vatanları için ürettikleri katma değer in somut örneklerinden biridir. Diğer taraftan Filistin işgali sonucunda Filistin topraklarından Ürdün Krallığına göç ederek Ürdün nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturmaya başlayan Filistinlilerin Ürdün’de kurmuş oldukları şirketlerin 300’ünün ulaştığı ciro hacminin zamanla Ürdün GSMH’nin %40’ını oluşturması³, göçmenlerin ev sahibi ülkeye ürettikleri katma değer in ne kadar büyük olabileceğinin çok çarpıcı başka bir örneğidir. Bu bağlamda İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı OECD’nin “Göçmenler Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerine Nasıl Katkıda Bulunur⁴” başlığında yayınladığı kitapta; göçmenlerin ev sahibi ülkelerin ekonomisinin büyümesine olan katkılarının artırılması için önerilen beş farklı yönetimi şu şekilde sıralanmaktadır;

1. Göç politikalarını işgücü ihtiyaçlarına göre yeniden uyarlamak.
2. Göçün ekonomi üzerindeki etkisinden yararlanmak.
3. Göçmenlerin haklarını korumak ve kendilerine karşı uygulanabilecek ayrımcılıkla mücadele etmek.
4. Göçmenlerin entegrasyonuna yatırım yapmak.
5. Göçün ekonomik etkisini daha iyi izlemek.⁵

Burada hemen belirtmek isteriz ki göç kavramı iltica kavramından daha geniş bir kavramdır başka bir ifade ile her mülteci bir göçmendir fakat her göçmen bir mülteci olmayabilir. “Göç, ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerle insanların bireysel ve kitlesel olarak yer değiştirme eylemi ya da yaşanılan yerin değiştirilmesi eylemidir”⁶ şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla göçmenlerle ilgili yapılan çalışmaların çoğunun sonuçları mülteciler için de geçerlidir.

İstanbul 29 Mayıs Arömer’in Bu Alandaki Projeleri

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesine bağlı olarak faaliyet gösteren 29 Mayıs Arapça Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ARÖMER Suriyeli ve yabancı uyruklu göçmen ve mültecilerin Türk ekonomisine olan katkılarının artırılması için iki farklı sosyal sorumluluk projesi gerçekleştirmiştir. Bu projelerin ilki Arapça Öğretmenleri Haydi Türkiye’ye AHT projesi, ikincisi ise Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları AKTAK projesidir.

² Faruk Şen v.d. *Avrupa Birliği ve Almanya’da Türk Girişimcilerin Ekonomik Gücü*, 20.

³ Yitzhak Reiter, “The Palestinian-Transjordanian Rift: Economic Might and Political Power in Jordan”, 82.

⁴ OECD/ILO (2018), “How Immigrants Contribute to Developing Countries’ Economies”, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264288737-en>.

⁵ Reiter, “The Palestinian-Transjordanian Rift...”, 16.

⁶ Cengiz Şahin, “Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme”, 59.

Arapça Öğretmenleri Haydi Türkiye'ye AHT projesiyle ilgili yayınlanmış detaylı bilgi içeren bir yazımız bulunmaktadır.⁷

Bu çalışmamızda 15 Ekim 2013 – 4 Nisan 2014 tarihleri arasında Siirt'te uygulanmış olan Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları AKTAK projemizin amacı, projenin aşamaları ve eylem planı, projenin eğitim programının içeriği, projenin katma değeri ve özgün yönleri, AKTAK eğitimine katılan kursiyer profili ve kursiyerlerin AKTAK Projesi hakkındaki geri bildirimini yer alacaktır.

Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları (AKTAK) Projesi

Projenin amacı: Osmanlı imparatorluğunun mirasçısı olan Türkiye Cumhuriyeti, topraklarında kültür açısından pek çok zenginlikler barındıran çok önemli bir ülkedir. Türkiye'nin Osmanlıdan aldığı kültürel ve dilbilimsel zenginlikleri korumak ve değerlendirmek için bir dizi proje uygulamak gerekir. Her ne kadar bu zenginliklerin en değerlilerinden biri çok dillilik olsa da bazı araştırmacılara göre 20. yüzyılın başlarında Türkiye'nin sunduğu zengin dilbilimsel panorama günümüzde büyük ölçüde zarar görmüştür.⁸ ARÖMER'in uygulamış olduğu AKTAK projesinin söz konusu panoramanın Arapça bölümünü korumak bağlamında bir girişim olarak değerlendirilmesi de mümkündür. Arapça ve Neo-Aramice diyalektleri alanında uzmanlaşmış olan Alman araştırmacı yazar Otto Jastrow'ya göre Türkiye, Arapça diyalektlerin konuşulduğu üç bölgeye sahiptir: Mersin-Adana-Hatay bölgesi, Urfa bölgesi ve Diyarbakır-Mardin-Siirt bölgesi. Bu bölgelerin her birindeki Arapça diyalektler, Arapçanın farklı bir koluna aittir. Söz konusu diyalektler sırasıyla Suriye yerleşik Arapçası, Bedevi Arapçası ve Mezopotamya yerleşik Arapçası kollarına bağlıdır.⁹ Bu üç bölgede konuşulan diyalektlerin her ne kadar birbirinden farklı olsa da bunların ortak üç özelliği vardır: (i) Arap ülkelerinde konuşulan Arapçadan farklı olması; (ii) bölgesel dillerle yakın temaslı olduğundan dolayı bölgesel dillerden çok etkilenmiş olması; ve (iii) bu lehçeleri konuşanların çok dilli olmasıdır.¹⁰

Arapça lehçeleri uzmanı Alman Werner Arnold, Hatay'da konuşulan Arap diyalektlerinin, komşu Suriye'de konuşulan diyalektlerle bağlantısı olsa da, Arap dünyasının dışında konuşulduklarından dolayı Modern Standart Arapçadan az etkilenmiş ya da hiç etkilenmemiş olduklarını belirtir. Az sayıda kişinin de Arapça okumayı bildiğini, Standart Arapçanın da bireysel

⁷ İbrahim Helalşah, "Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Olarak "Arapça Öğretmenleri! Haydi Türkiye'ye!" Projesi - As a Social Responsibility Project "Arabic Language Teachers! Come on to Turkey!" Project". 269-291.

⁸ Jastrow, "Türkiye'de Arapça Diyalektleri", 63.

⁹ Jastrow, "Türkiye'de Arapça Diyalektleri", 69.

¹⁰ Faruk Akkuş, *Anatolian Arabic*, 135-158.

cabalarla ve sınırlı bir başarıyla öğrenilmeye çalışıldığını ancak günümüzde Hatay'da Arapların büyük çoğunluğunun Arapçada okuryazar olmadıklarını ifade eder.¹¹ ARÖMER'in 15 Ekim 2013 – 4 Nisan 2014 tarihleri arasında Siirt şehrinde uygulamış olduğu “Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları” kısa adıyla AKTAK Projesinin hedefi; Mersin, Adana, Hatay, Urfa, Diyarbakır, Mardin, Muş ve Siirt gibi Arap kökenli Türk vatandaşlarının yaşadığı şehirlerde Suriye'den Türkiye'ye göçen Suriyeli Arapça öğretmenlerini istihdam etmek suretiyle Arapça okuma-yazma kurslarını düzenleyerek bu Türk vatandaşlarının ebeveynlerinden edindikleri Arapçayı daha ileri ve yetkin bir seviyeye ulaştırmaktır. Bir dilin dört becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden sadece ilk ikisini bilmek bu dilde henüz okul çağına ulaşmamış beş yaşında olan bir çocuk gibi olmak demektir. Aslında AKTAK projesinin asıl hedefi ilgili vatandaşların Arapçalarında eksik olan okuma ve yazma becerilerini kazandırmak suretiyle bu vatandaşların Arapça kullanarak kendileri ve aileleri için bir ekonomik değer ortaya koyabilmelerini sağlamaktır. Başka bir ifade ile AKTAK projesinin hedefi Türkiye'ye sığınmış Suriyeli mültecilerin arasından Arapçayı iyi öğretebilecek olanları tespit edip bunların, Arap kökenli Türk vatandaşlarına Arapça okuma-yazma becerilerini kazandırmalarını sağlamaktır.

AKTAK Projesinin Aşamaları ve Eylem Planı: Projeyi uygulamaya koymak için aşağıdaki planı belirleyip adım adım uyguladık:

1. 22 Ağustos 2013 Tarihinde Merkezi İstanbul-Fatih semtinde bulunan Siirt Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfını ziyaret ederek projenin amacı ve eylem planını anlatarak kendilerinden destek olma sözü alındı ve projenin Siirt'ten başlatılmasına karar verildi.

2. 25 Ağustos – 20 Eylül 2013 Tarihleri arasında sosyal medya aracılığıyla proje duyurusunun ardından, fine sosyal medyada paylaşılan bir e-form kanalıyla Siirt veya Siirt çevresinde ikamet eden Suriyeli Arapça öğreticilerinin kişisel bilgileri ile iletişim bilgileri toplandı.

3. 28-30 Eylül 2013 Tarihleri arasında Siirt'i ziyaret ederek projede görev almak için başvuran Suriyeli öğreticilerle tek tek mülakat yaptık ve mülakat sonucunda yeterliliğini ispatlayanlara deneme dersi yaptırarak öğreticilerin formasyon yetkinliğini bizzat değerlendirmiş bulduk. Bu sürecin sonucunda kendileriyle çalışabileceğimiz üç adet Suriyeli Arapça öğreticisini tespit ederek projenin öğreticiye olan ihtiyacını karşılamış olduk. Aynı ziyarette Proje ortağımız Siirt Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfının destekleriyle Siirt vali yardımcısına bir ziyaret düzenleyerek Siirt halk eğitim

¹¹ Arnold, “Antiochia Arabic”, 111-112.

merkezlerinin dersliklerini kullanmamız için gerekli izinleri almak suretiyle projemizin mekan (derslik) ayağını da çözmüş olduk.

4. AKTAK Projemizin ders programını 4 kurda 200 saatten oluşacak şekilde hazırlayıp müfredat planı ile ders kitabı ve eğitim materyallerini belirledik.

5. 1-14 Ekim 2013 Tarihleri arasında proje ortağımız Siirt Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfından destek istedik ve vakfın aracılığıyla eğitime 44 kursiyerin kaydını aldık. (Bu kursiyerlerin sadece 39'u eğitimin tamamına katılıp sertifika almaya hak kazandı). Tamamı erkek kursiyerlerden oluşan kursiyer profili aşağıdaki iki tabloda yansıtılmıştır:

Yaş Grubu	Sayı
18-25	5
26-35	17
36-45	7
46-55	7
56-60	3
Meslek	Sayı
Öğrenci	4
Öğretmen	11
İşçi	1
Yönetici	4
Din görevlisi	4
Sağlık görevlisi	1
Memur	5
Esnaf	3

Müteahhit	2
Diğer	4

15 Ekim 2013 Tarihinde eğitim başlatıldı ve programın kademelerini oluşturan 4 kurun her birisinin sonunda sınavları ARÖMER hazırlayıp kendi sınav komisyonu üyeleriyle icra etti.

AKTAK Eğitim Programının İçeriği: Yukarıda belirttiğimiz gibi AKTAK eğitim programımız 4 farklı kurda verilen 200 ders saatinden oluşmaktadır. Söz konusu kurların ilk ikisi altmışsaat saat, son ikisi ise kırk saat içermektedir. Ders saatlerinin içeriği aşağıdaki tabloda belirtilmektedir:

1.Kur(60 Saat) 4 Hafta	Saat	2.Kur (60 Saat) 4 Hafta	Saat	3.Kur (40 Saat) 4 Hafta	Saat	4.Kur (40 Saat) 4 Hafta	Saat
Okuma	20	Okuma	16	Fasih Arapça metin okumaları	12	Fasih Arapça metin okumaları	12
Yazma	20	Akıcı okuma	4	Uygulamalı dilbilgisi	12	Uygulamalı dilbilgisi	12
Doğru telaffuz	8	Yazma ve İmla	16	Dinleme	8	Dinleme	16
Fasih Arapça anahtar kelimeleri	12	Fasih Arapça anahtar kelimeleri	12	Doğru telaffuz	4		
		Fasih Arapça metin okumaları	8	İmla	4		
		Doğru telaffuz	4				

Projenin Katma Değeri ve Özgün Yönleri: AKTAK projesinin sonuçları ile projenin özgün olan yönleri şu şekilde sıralanabilir:

1. AKTAK projesinin kursiyerlere kattığı değer kendilerine kazandırdığı Arapça okuma ve yazma becerileri ile sınırlı kalmayıp aşağıdaki hususları da kapsamaktadır:

1.1. AKTAK eğitimi, kursiyerlerin diyalektleri ile proje kapsamında kendilerine eğitim veren Suriyeli öğreticilerin diyalekti arasındaki uçurumu daraltmaktadır. Bilindiği gibi Suriye lehçesi Bilad'üş-Şam adıyla bilinen ülke grubuna mensup olan diğer ülkelerin (yani Ürdün, Filistin ve Lübnan)'ın lehçeleri birbirine çok yakındır. Dolayısıyla AKTAK kursiyerleri eğitimden

sonra Bilad'üş-Şam ülkelerinin halklarıyla daha rahat bir şekilde iletişim kurarak iş kurabilecek imkanlara sahip olmaktadır.

1.2. AKTAK eğitiminde fasih Arapça olarak adlandırılan standard Arapçaya önem verilmektedir. Bilindiği üzere Arap haber kanallarının hemen hemen tamamı yayınlarında hiçbir ülkenin lehçesi değil, fasih Arapça kullanılmaktadır. Standard Arapça bütün Arap ülkelerinin ders kitaplarında ve resmi işlemlerinde de kullandığı Arapçadır. AKTAK projemiz fasih Arapçanın anahtar kelimelerini kursiyerlere öğretmekle bunların Arap ülkelerindeki gelişmeleri doğrudan ilk kaynaklarından takip edebilmelerini sağlamaktadır. Bu da bireysel düzeyde kursiyerlere iş fırsatlarının doğması anlamına geldiği gibi toplumsal düzeyde Türkiye'nin Arap ülkeleri arasında sağlıklı ve güvenilir bir iletişim köprüsü anlamına gelmektedir.

1.3. AKTAK Projesi kapsamındaki eğitimlerin amacı, kursiyerlerin Arapça vurgu, tonlama ve telaffuz becerilerini geliştirerek, komşu Arap ülkeleri vatandaşlarıyla daha kolay ve doğru bir iletişim sağlamalarına yardımcı olmaktır.

2. AKTAK projesini özgün yönlerinden birisi de projenin, Arapça dil öğreticiliği iyi olan mültecileri tespit edip bunları tüketici bireylerden üretici bireylere dönüştürüyor olmasıdır. Aslında her bir mülteci mesleki birikim açısından bir ekonomik değerdir. Bu değeri ev sahibi ülkenin ekonomisine katmak için AKTAK gibi projelerin uygulanmasının gerektiği kanaatindeyiz. 2011 yılında Suriye'deki iç savaşın başlamasıyla vasıflı olan Suriyeli vatandaşların mesleklerini yürütecekleri güvenli bir ülkenin arayışında buldukları zamanlarda Türk hükümeti kendileri için 500 saatlik mesleki Türkçe dil kursları düzenleyip mesleki birikimlerini 6. Bölge gibi kalkınmaya muhtaç bölgelerde Türkiye'nin hizmetine koymalarına yol açacak projeler uygulaysaydı iltica krizinden büyük bir katma değer üretilmiş olacağı kanaatindeyiz. AKTAK projesinin de bu bağlamda anlaşılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Siirt'teki Kursiyerlerimizin AKTAK Projesi Hakkındaki Geri Bildirimi: Projenin üzerinden yaklaşık 10 yıl geçmesine rağmen Siirt'teki kursiyerlerle irtibata geçip proje hakkındaki görüş ve değerlendirmelerini öğrenmek için 8 kriterden oluşan bir anket çalışmasını yaptık. Her kriterin cevabı (Hiç, Az, Orta, Çok, Kesinlikle ve Bilmiyorum) şeklinde 6 adet tercihten oluşmaktadır. İlk beş tercihin puan karşılıklarını şu şekilde belirleyerek kriterlerin cevaplarını yüzdelik değerlerle bu çalışmamıza yansıtma imkanımız olmuştur; (Hiç "0", Az "1", Orta "2", Çok "3", Kesinlikle "4"). Anketin kriterleri ile bu kriterlere verilen cevapların yüzdelik değerlendirmesini aşağıdaki tabloda incelemek mümkündür:

#	Soru	Puan Ortalaması (%)	Değerlendirme
1	AKTAK Projesi Arapça okuma ve yazma becerilerimi geliştirmemde yardımcı olmuştur.	72.5%	Kursiyerlerin bir kısmının kursa katılmadan önce Arapça (ve özellikle Kuran'ı Kerim) okuyabiliyor olmasına rağmen diğer kursiyerlerle birlikte 0 seviyesinden başlaması projenin Arapça okuyabilir olan katılımcılar için okuma ve yazma becerilerini geliştirme açısından kattığı değer çok büyük olmamıştır. Bu sebepten dolayı bu kriterde puan ortalaması çok yüksek düzeylere ulaşmamıştır.
2	AKTAK Projesi okuduğum Arapça metinleri daha iyi anlamamda yardımcı olmuştur.	67.5%	Kursa katılan kursiyerlerin %87'si 26 ve üstü yaş grubuna mensup olmaları ve bunların Arap kökenli olmaları sebebiyle belirli düzeyde Arapça kelimelere aşina olmaları, kendilerine okutulan metin seviyelerinin hem konu hem dil olarak daha yüksek olması beklentisinde bulunmalarına neden olmuştur. Yabancı dil öğretiminde ilk 200 saatte (A1 ile A2 seviyelerinde) okutulan metin seviyelerinin özellikle konu açısından basit oluşu katılan kursiyerlerin memnuniyetini yakalama noktasında bir zorluk kaynağı olmuştur. Daha sonraki kurslarda ilk 200 saatte okutulacak olan metinlerin Avrupa Ortak Dil Çerçevesine (CEFR) göre belirlenmek yerine AKTAK kursiyerlerinin özel durumu dikkate alınarak belirlenmesinin daha uygun olacağı kanaatine vardık.
3	AKTAK Projesi Arap haber kanallarının dilini anlamamda yardımcı olmuştur.	40.0%	Bilindiği gibi bir yabancı dil öğrencisinin hedef dilde konuşan haber kanallarının dilini anlaması, eğitimin ilk 200 saatinde (A1 ve A2 seviyelerinde) ulaşılabilecek gerçekçi bir hedef olmaktan uzaktır. AKTAK kurslarının ilk 200 saatinde uygulanan müfredatların AKTAK kursiyerinin profiline göre tekrar gözden geçirilip bunların ihtiyaçlarına göre uyarlanması bu kriterde daha yüksek puanlara ulaşmamıza yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

4	AKTAK Projesi Arap halkları ile iletişime geçmede yardımcı olmuştur.	55.0%	AKTAK projesinin birincil amacının kursiyerlere fasih Arapça öğretilmesinin olması bu kriterin puanın düşük düzeyde seyretmesine sebep olmuştur. Projenin toplam saat sayısının 300 veya 400 seviyesine kadar artırılması durumunda muhtelif Arap halklarının şivelerinde en çok kullanılan kelimelerin öğretilmesine imkan doğacaktır.
5	AKTAK Projesinin meslek hayatımda olumlu bir etkisi olmuştur.	52.5%	Kurslara katılan kursiyerlerin %43'ten fazlasının 36 yaşından daha yaşlı olmaları ve dolayısıyla belirli bir meslek sahibi olmuş olmaları, diğer taraftan AKTAK kursunun 200 saatle sınırlı olması bu kriter puanını düşük kalmasına neden olmuştur.
6	AKTAK Projesi kapsamında bana Arapça eğitimini veren hocanın performansından memnun idim.	85.0%	Proje aşamaları başlığı altında 3. maddede anlattığımız hoca seçme mekanizmamızın titiz oluşu ile Arapça hocalarının bilgi birikimi ve formasyonunu tespit edip değerlendirme alanındaki uzun tecrübemiz bu kriterde yüksek puana ulaşmamıza neden olmuştur.
7	AKTAK eğitiminin sonunda aldığım sertifikayı muhafaza ettim ve iş başvurularımda kullandım/kullanmak isterim.	72.2%	Bu anketin AKTAK Projesinin bitiş tarihi itibarıyla 10 yıl sonra yapılmış olmasına rağmen kursiyerlerin %72'sinin AKTAK sertifikasını hala muhafaza ediyor olmaları ve iş başvurularında kullanmış olmaları bu tür sertifikalı programların kursiyerlerimizin profili için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.
8	AKTAK Projesi tekrar başlatılırsa tekrar katılmak isterim.	63.9%	Anketin bu kritik kriterinde daha yüksek puan almayı umuyorduk. Daha sonraki kurslarda projenin bu ilk prototip uygulamasından kazandığımız tecrübeden istifade ederek bu kriterin puanını yükseltebileceğimize inanıyoruz.

Sonuç

Arap Kökenli Türklere Arapça Kursları *AKTAK* Projesi, Türkiye'nin 2010 itibariyle karşı karşıya kaldığı büyük iltica krizinden katma değer üretmek amacıyla uygulanmış bir projedir. Bu proje, Türkiye'ye sığınmış Suriyeli mültecilerin arasından Arapçayı iyi öğretebilecek olanları tespit edip bunların, Arap kökenli Türk vatandaşlarına Arapça okuma-yazma becerilerini kazandırmalarını sağlamaktadır. *AKTAK* projesi vasıflı olan bir grup Suriyeli mülteciyi tüketici olmaktan çıkarıp üretici bireyler haline dönüştürdüğü gibi Arap kökenli Türklerin Arapça okuma-yazma becerilerine sahip olmalarını ve dolayısıyla ebeveynlerinden öğrendikleri Arapçayı sadece evde değil iş hayatında da kullanıp bir ekonomik değer elde etmeyi amaçlamaktadır. Her projede olduğu gibi *AKTAK* Projemizde de karşı karşıya kalınan zorluklar olmuştur. Zorlukların başında şüphesiz finansman temini hususunda yaşanan sıkıntı gelmektedir. Bunun yanı sıra projenin coğrafi açıdan uzak bir şehirde uygulanmış olması, yeni müfredat hazırlığı, Arapçayı günlük hayatta Siirt şivesiyle konuşabilen ama okuyup yazamayan kursiyer profilinin ihtiyaçlarına yönelik kursun uyarlanamaması ve beklenmedik harcamalar, projenin karşı karşıya kaldığı başlıca zorluklar arasında yer almaktadır. Aslında *AKTAK* projesinin en önemli katkısı, projeden yararlanan 39 kursiyerin mesleki hayatlarına katılan değer ve bu kursiyerlerin %72'sinin eğitimin sonunda kendilerine verilen sertifikaları geçen 10 yıl boyunca muhafaza etmeleri ve bu sertifikaları bugüne kadarki iş başvurularında kullanıyor olmalarından ziyade, kanaatimizce *AKTAK*'ın en büyük değeri projenin iltica krizinden nasıl bir katma değer üretilebileceğinin bir örneğini teşkil etmesi ve buna benzer projelerin ilham kaynağı olma potansiyelini barındırmasıdır.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest:

Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. / The author declared that there is no conflict of interest.

Finansal Destek / Grant Support:

Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

Akkuş, Faruk. "Anatolian Arabic." *Arabic and Contact-Induced Change*, ed. Christopher Lucas, Stefano Manfredi, içinde, 135-158. Berlin: Language Science Press, 2020.

Anderson, Stuart. "Immigrants Keep Winning Nobel Prizes," <https://www.forbes.com/sites/stuartanderson/2021/10/07/immigrants-keep-winning-nobel-prizes/?sh=ea2f1b4121a8> (18.01.2022)

- Arnold, Werner. "Antiochia Arabic", *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, ed. Kees Versteegh vd. 1: 111-119. Leiden, Boston: Brill, 2006.
- Helalşah, İbrahim. "Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Olarak "Arapça Öğretmenleri! Haydi Türkiye'ye!" Projesi - As a Social Responsibility Project "Arabic Language Teachers! Come on to Turkey!" Project". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi- Ondokuz Mayıs University Review of the Faculty of Divinity* 51 (2021): 269-291.
- Jastrow, Otto. "Türkiye'de Arapça Dialektleri -Karşılaştırmalı Tipolojiye Doğru-" Çev. Muna Özezen. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24:2 (2015): 63-74.
- Milliyet Haberi. "Türkiye'deki Kürtlerin Sayısı" Milliyet Gazetesi. <https://www.milliyet.com.tr/cadde/turkiyedeki-kurtlerin-sayisi-873452> (08.05.2021)
- OECD/ILO (2018), How Immigrants Contribute to Developing Countries' Economies, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264288737-en>
- Reiter, Yitzhak. "The Palestinian-Transjordanian Rift: Economic Might and Political Power in Jordan", *Middle East Journal* 58:1 (2004): 72-92
- Şahin, Cengiz. "Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme", *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21:2 (2001): 57-67.
- Şen, Faruk - Yunus Ulusoy - Cem Şentürk. *Avrupa Birliği ve Almanya'da Türk Girişimcilerin Ekonomik Gücü*, Türkiye Araştırmalar Merkezi Vakfı, Eylül 2007.
- Yitzhak Reiter, "The Palestinian-Transjordanian Rift: Economic Might and Political Power in Jordan", *Middle East Journal*, 58: 1 (Winter, 2004).

EK:

29 ARÖMER
جامعة إسطنبول 29 مايو
مركز العربية الدولي

المشروع الثاني: AKTAK
«العربية لعرب تركيا»

خَرَّجُوا الفوج الأول من المشروع ، كانوا لا يقرؤون ولا يكتبون أما الآن فقد
تعلّموا القراءة والكتابة وتعلّموا الكثير ...

29 ARÖMER
جامعة إسطنبول 29 مايو
مركز العربية الدولي

المشروع الثاني: AKTAK
«العربية لعرب تركيا»

اخترنا 13 أستاذًا ممن تقدّم بالطلبات وأجرينا دروسًا تجريبية
لاختبارهم ، وخلصنا إلى اختيار أفضل ثلاثة مدرّسين

